2277 - 8071

GIF 0.785
JIF 1.315

2015-16

RESEARCH NEBULA

An International Refereed, Peer Reviewed and Indexed Quarterly Journal in Arts, Commerce, Education & Social Sciences

Volume IV, Issue III, Oct.2015

330

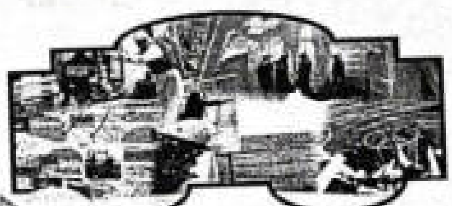

Associated & Indexed at

1. J-Gate
2. SJIF
3. Scientific Publication Index
4. Scientific Resources Database
5. Recent Science Index
6. Scholarly Journals Index
7. Directory of Academic Resources
8. Elite Scientific Journal Archive
9. Current Index to Scholaraly Journals
10. Digital Journals Database
11. Academic Papers Database
12. Contemporary Research Index
13. Sjournal Index
14. Open Academic Journal Index
15. AcademicKeys
16. Scholarsteer
17. ResearchBib
18. Journalseeker
19. Global Impact Factor
20. IIFS
21. UIF

Chief Editor

Ganesh Pundlikrao Khandare

Department of English

Yashwantrao Chavan Arts & Science Mahavidyalaya,

Mangrulpir,Washim,Maharashtra

Scanned with CamScanner

VOL. IV, ISSUE III, OCT 15 IMPACT FACTOR 0.785(GIF) IMPACT FACTOR 1.315 (ISRA) ISSN 2277-8071
An International Refereed, Peer Reviewed And Indexed Quarterly Journal In Arts, Commerce, Education & Social Sciences

CONTENTS

Dr. S. T. Sali, Principal Arts & Science Mahila Mahavidyalaya, Mehkar, Dist. Buldana	The World Of Indian Women In The Context Of Shashi Deshpande's 'The Dark Holds No Terrors'	6
Radhika Vidyasagar, Research Scholar, IASE, Saidapet, Chennai, Tamilnadu	Thinking Styles Of Higher Secondary Students	8
B. Roja, Lecturer, Jawaharlal Nehru College of Education, Vemulawada, Karimnagar, Telangana	Classroom Tech Trends To Watch	10
D. Jayakumari, Assistant Professor of Biological Science, Indhira College of Education, Thiruvallur, Tamilnadu	Attitude Of Teacher Towards Educational Innovations	13
Dr. R. Jayakumar, Assistant Professor, Vivekanandha College of Education, Puducherry	Framework For Inculcating The Values Among The College Students	15
R. Jayavardhini, Assistant Professor, Indhira College of Education, Thiruvallur, Tamilnadu	Depression And Suicidal Tendency Of High School Students	17
Jayapaul. A, Assistant Professor, Indhira College of Education, Thiruvallur, Tamilnadu	Inferiority Complex In Relation To Their Academic Achievement Among Higher Secondary Students	19
Dr. Sangeeta N. Pawar, Associate Professor in Commerce, Department of Commerce, University of Mumbai, Mumbai, Maharashtra	Competitive Examination - Concerns And Issues With Reference To The State Of Maharashtra	21
Dr. A.C. Lal Kumar, Assistant Professor for M.Ed., G.E.T. College of Education, Vidyasankara Puram, Paradarami, Gudiyattam, Vellore, Tamilnadu	A Study Of Personality Factor Of Higher Secondary Students	22
K. Devarajan, Ph.D. Scholar, IASE, Saidapet, Chennai, Tamilnadu; Dr. D. Venkataraman, Head of the Department, Department of Geography Education, IASE, Saidapet, Chennai, Tamilnadu	Emotional Intelligence Among Higher Secondary Students In Thiruvallur District	24
S. Arunachala Perumal, Assistant Professor, Indhira College of Education, Thiruvallur, Tamilnadu	Social Maturity Among Higher Secondary Students	26
M.P. Rama Priya, Assistant Professor, Indhira College of Education, Thiruvallur, Tamilnadu	Moral Values Among Higher Secondary Students In Thiruvallur District	28
Dr. K. Thiyagu, Assistant Professor, Department of Education, Central University of Kerala, Kasaragod, Kerala	An Investigation Of Computer Phobia Among The Bachelor Of Education Students	30
N. Mohana Kannan, Indhira College of Education, Thiruvallur, Tamilnadu	Teacher Encouragement Among High School Students	33
T. Jeyalatha, Research Scholar, Department of Education (CDE), Bharathidasan University, Tiruchirappalli, Tamil Nadu; Dr. K. Anandan, Professor & Head, Department of Education (CDE), Bharathidasan University, Tiruchirappalli, Tamil Nadu	Impact Of Instructional Material In Teaching And Learning Chemistry Among The Higher Secondary Students	35
Dr. R. Anandarasu, Assistant Professor, Department of Education, Tami university, Thanjavur, Tamil Nadu	Analysis The Impact Of Power Point Instruction In Certain Selected Contents Of Chemistry	37

330

Scanned with CamScanner

VOL. IV, ISSUE III, OCT 15 IMPACT FACTOR 0.785(GIF) ISSN 2277-8071
An International Referred, Peer Reviewed And Indexed Quarterly Journal In Arts, Commerce, Education & Social Sciences

Author	Title	Page
डॉ. सोपान भि. वतारे सहयोगी प्राध्यापक श्री शिवाजी महाविद्यालय, अकोट	शास्त्रीय संगीत की वर्तमान स्थिती एवं भविष्य	40
Prof. Sarita U Chandankar, Assistant Professor, Department of English, Smt Vatsalabai Naik Mahavidyalay, Pusad, Yavatmal Dr. Sanjay Singh, Principal, Govindrao Wajurkar College of Arts & Commerce,Nagbhid, Dist. Chandrapur.	Science, Gender, And The Exposed Self In George Meredith's The Ordeal Of Richard Feverel	42
Prof. Dr. Waybhase S. V. Dept. of Sociology, Late Dr. Shankarrao Satav Arts & commerce College,Kalamnuri Dist-Hingoli	Battering: Reasons And Consequence	44
डॉ.ज्ञानेश गजाननराव सोनोने वाणिज्य विभाग श्री.शिवाजी महाविद्यालय, अकोट	ग्रामीण अर्थव्यवस्थेच्या विकासात दुसऱ्या हरितक्रांतीची व सेंद्रीय शेतीची आवश्यकता - एक अध्ययन	47
डॉ. देविदास श्रीराम भगत संशोधक मार्गदर्शक व समाजशास्त्र विभाग प्रमुख व.च.कला व विज्ञान, महाविद्यालय मंगरूळपीर जि. वाशीम	संत रविदास विज्ञानवादी विचारवंत	51
दीपक वसंतराव ढोक पीएच.डी. (स्कॉलर), संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती	महाराष्ट्रातील प्राथमिक शिक्षणाची सद्यस्थिती : एक चिकित्सक अध्ययन	53
प्रा. संतोष एन. सावणे (सहयोगी प्राध्यापक - संगीत) श्री शिवाजी महाविद्यालय अकोट	समाज एवं संस्कृती संवर्धन हेतु भविष्य मे भक्तीसंगीत का उत्तरदायित्व	55
Dr. E. Dhiviyadeepa, Assistant Professor, Department of Education (SDE), Bharathiar University, Coimbatore, Tamil Nadu	High School Students' Perception About Their Classroom Environment And Their Attitude Towards Mathematics	56
Madhavadanan S. Ph.D. Scholar, Department of Social Work, Pondicherry University, Puducherry	Pre-Service Teacher Trainees Perception On The Rights Of Child In School	59
डॉ. संतोष सु. कुटे, कला व विज्ञान महिला महाविद्यालय, मेहकर	डॉ. कलामांचे भारतातील शहरांच्या आर्थिक विकासाबाबत विचार	61
P. Jawahar, Ph.D. Scholar, Department of Education, Alagappa University, Karaikudi, Tamil Nadu	Frustration And Adjustment Of Secondary School Students	63
डॉ. कु. प्राजक्ता वि. पोहरे अर्थशास्त्र विभाग, श्री शिवाजी महाविद्यालय, अकोला	अकोला जिल्ह्यातील कापूस उत्पादक शेतकऱ्यांच्या आर्थिक स्थितीचे अध्ययन	66
Miss. Mane S.G., Research Scholar, Faculty of Commerce, Sant Gadgebaba Amravati University, Amravati. Dr. Jadhao S.P., Associate Professor, R.A. Arts, Shri M.K. Commerce & Shri Rathi Science College, Washim, Dist. Washim, Maharashtra.	Rural Development –Poverty Elimination Programme	68
Kuntal D. Bompilwar Assistant Professor and Head. Dept. of English, Gopikabai Sitaram Gawande College, Umarkhed. Dist- Yeotmal	Eco-Feminism: An Extensive Extension To The Feminist Ideology	70
डॉ. हिराजी बनपूरकर मराठी विभाग प्रमुख कर्मवीर दादासाहेब देवतळे महाविद्यालय चामोर्शी जि. गडचिरोली	संत नामदेवांच्या अभंगातील उत्कटता	72
Prof. Rajesh S. Nitnaware, Department of English, Smt. R.D.G. College for Women, Akola (M.S.)	Theme Of Alienation In Anita Desai's Voices In The City	75
Dr. V.P. Joshith, Assistant Professor, Department of Education, Central University of Kerala, Kasargod, Kerala	Emotional Behavioral Disorder In Hearing Impaired Children: Social Skill Intervention Package	77

330

Scanned with CamScanner

VOL. IV, ISSUE III, OCT 15 IMPACT FACTOR 0.785(GIF) IMPACT FACTOR 1.315 (ISRA) ISSN 2277-8071
An International Referred, Peer Reviewed And Indexed Quarterly Journal In Arts, Commerce, Education & Social Sciences

डॉ. कलामांचे भारतातील शहरांच्या आर्थिक विकासाबाबत विचार

डॉ. संतोष तु. कुटे,
कला व विज्ञान महिला महाविद्यालय, मेहकर

RESEARCH PAPER IN ECONOMICS

MANUSRIPT INFO
Received : 28/08/2015
Reviewed: 30/08/2015
Accepted: 02/09/2015
KEYWORDS
क्षमता कृषी, उद्योग आणि सेवा

ABSTRACT

पुढील वीस वर्षात होणाऱ्या विकसीत भारताचे स्वप्न डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम पहात. कलाम अथक परिश्रमात व्यतित करत विरोधी अखंड साधना करीत खडतर आयुष्य जगलेले आणि जगातील सर्वात मोठ्या लोकशाही राष्ट्राच्या राष्ट्रपतीपदी निवड झालेले डॉ. कलाम हे युवकांना सदैव प्रेरणा देणारे व्यक्तीमत्व होते. विज्ञान, तंत्रज्ञान, संशोधन, व्यवस्थापन व उद्योग अशा सर्व क्षेत्राशी अत्यंत जवळीक असलेले डॉ. कलाम यांनी आपल्या दुरदृष्टीतून इंडिया २०२० : ए व्हिजन फॉर दि न्यू मिलेनियम साकार केले. भारत देश समृद्धीकडे चालला आहे. विस एक वर्षात समृद्ध विकसीत व प्रगत देशानिकट जाणार आहे. असा त्यांचा अंदाज होता. त्यात भारतातील उद्योग धंदे कृषि उत्पादन त्याचे वितरण, वीज उत्पादन, रस्ते बांधणी, बंदरांचा विकास, माहिती संचार, दळणवळणाची साधन, आरोग्य, शिक्षणपद्धती, पाणी नियोजन इ त्यादी समृद्ध जीवनाशी संबंधीत घटकांविषयी त्यांनी विस्तृत चर्चा केली होती.

प्रस्तावना

कोण जमिनीच्या वर येण्यापुर्वी ती जमिनीखाली रुजत असते मग न बघतांना काहीच घडत नाही असे वाटते. पण या वरवरच्या न घडण्याच्या अंतर्यामी खुप काही घडत नाही. असं वाटतं. पण या वरवरच्या न घडण्याच्या अंतर्यामी खुप काही घडत असतं. जो कोण ते बघू शकेल तो भविष्य सांगत नसतो. प्रत्यक्ष घडणाऱ्या घडामोडींचे कल नीटपणे तपासले तर ते आपल्याला कुठपर्यंत नेऊन पोचवतील एवढ्याचाच तो अंदाज करत असतो. कलामांनी तेच केले. जोपर्यंत आपण आज असलेल्या कोट्यावधी देशबांधवांचे आणि भविष्यात वाढ होणाऱ्यांचे सर्वकष आणि सातत्याने कल्याण करू शकत नाही, तोपर्यंत आपण प्रगत झालो आहोत, या दाव्यात काही तथ्य नाही. आज आपल्या आम जनतेला किमान सुरक्षित आणि सुखमय आयुष्य मिळायला हवे आहे. पण त्याबरोबर उद्याच्या तिच्या भविष्याबद्दलही जनता आश्वस्त असली पाहिजे म्हणजे आपण प्रगत राष्ट्र या संज्ञेस पात्र आहोत असे म्हणता येईल नवे या आश्वासक चित्राची आपण सारेच वाट पाहत आहोत.

> सबसे उत्तम कार्य क्या होता है
> किसी इंसान के दिल को खुश करना,
> किसी भूके को खाना देना,
> जरूरतमंद की मदत करना,
> किसी दुखीयारे का दु:ख हलका करना,
> और किसी घायल की सेवा करना
> डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम

संशोधनाची उद्दिष्टे

१) आर्थिक विकासाची संकल्पना अभ्यासने
२) डॉ. कलामांचे शहरांच्या विकासाबाबत विचार अभ्यासने
३) भारतातील शहरांच्या विकासातील अडचणी शोधून उपाय सुचविने

संशोधन पद्धती

प्रस्तुत संशोधन लेख हा दुय्यम सामुग्रीवर आधारीत असून यामध्ये विविध मासिके, साप्ताहिके, वृत्तपत्र व संदर्भ ग्रंथांचा आधार घेण्यात आला आहे.

कृषी उत्पादकता वाढविण्यासाठी आणि दरडोई उत्पन्न वाढीत भरीव प्रगती केली आहे. त्रिकोण मते भारतात आयटी-बीपीओ क्षेत्रात अनुक्रमे $ ६९.१ अब्ज आणि $३१.७ अब्ज निर्यात आणि देशांतर्गत महसूल उभा राहिला. जगात मोबाईल फोन वापराच्या दृष्टीने भारताचा दुसरा क्रमांक लागतो. जगात वाहन उद्योगात भारताचा तिसरा क्रमांक लागतो या व्यतिरिक्त ग्रामिण व शहरी विकास मिशन, महामार्ग चौपदरीकरण, मेट्रो सुविधा, शहरात जागतीक दर्जाचे विमानतळ इ. पायाभूत सुविधांचा विकास काही प्रमाणात झाला आहे. भारतात साक्षरतेचे प्रमाण वाढण्याची आवश्यकता आहे. तसेच सर्व नागरिकांना शुद्ध पिण्याच्या पाण्याची सोय, प्रदुषण विरहीत वातावरण अपेक्षित आहे.

२०२० पर्यंत संपूर्ण शुन्य गरिबी, शंभर टक्के साक्षरता दर्जेदार शिक्षण चांगले आरोग्य इ. सर्व सोयींनी युक्त भारत विकसित देश होवू शकतो. तसेच व्यावसायिक कौशल्यावर आधारित शिक्षण प्रशिक्षित मजूर तसेच देशाच्या विकासाकरिता एकात्मीक प्रयत्नांची आवश्यकता आहे. व्हिजन २०२० कोणत्याही एका पक्षाशी किंवा सरकारशी संबंधीत नसून तो एक राष्ट्रिय दृष्टीकोण आहे. याप मालिका राजकिय वर्ग मिडीया वृत्तीयादी म्हणून सर्वांची भागीदारी आवश्यक आहे. तसेच राष्ट्रीय एकमत शैक्षणिक संस्था, व्यवसाय, उद्योग, शिक्षण, डॉक्टर, शेतकरी आणि राष्ट्राचा युवक या सगळ्यांचा संबंध व्हिजन २०२० शी आहे. त्याकरिता सर्जनशिल नेते असने आवश्यक आहे. खऱ्या अर्थाने विकास होण्यासाठी रस्ते कालवे, रेल्वे वाहतूक शेती, मानवी संसाधन इ. पायाभूत सुविधांचा विकास झाला पाहिजे.

भारतात पूर्ण पणे समावेशक, राजकिय आणि आर्थिक संस्थांमध्ये त्याचे अंशत: समावेशक राजकीय संस्था आणि आर्थिक संस्था यामध्ये परिवर्तन होने आवश्यक आहे. त्यामुळे अंतर्गत सुधारणा आणि आर्थिक कार्यक्षमता सुधारून व्यापार शेषातील तूट कमी होवून महागाई कमी होण्यास मदत होईल. पायाभूत सुविधांमध्ये वाढ करण्याकरिता कृषी उत्पादन, खनिजे, कोळसा आणि पेट्रोलियम उत्पादकांचे आयात कमी करावे लागले आणि समावेशक आर्थिक कृषी धोरणे सेवा क्षेत्रात स्पर्धा गाठण्यासाठी भारतीय सक्षम झाले पाहीजे तसेच कौशल्य विकास आणि खाजगी क्षेत्रातील उपक्रम जोपासण्यासाठी तरूणांनी ज्ञान संपादन करणे आवश्यक आहे. त्या मुळे जागतिक स्तरावर भारत सक्षम होईल.

हरित क्रांतीचे यश पांढरी क्रांती संरक्षण मिशन सफल करण्यासाठी तसेच राष्ट्र सक्षम करण्यासाठी शेतकरी, शास्त्रज्ञ, अभियंते, डॉक्टर, शिक्षक, वकिल, आणि तसेच इतर व्यावसायिकांचे योगदान महत्वपूर्ण आहे. आज भारताकडे तरूण लोकसंख्या फार मोठ्या प्रमाणात असल्यामुळे त्यांना योग्य मार्गदर्शन व काम करण्याची शिस्त मिळाल्यास त्यांच्या शक्तिला व्हिजन २०२० पूर्ण करण्यास मदत होईल.

तसेच तरूणांच्या अंगी सचोटी प्रामाणिकपणा मुल्यप्रणाली धैर्य चिकिलकी आपल्या जबाबदारीची जाणिव झाल्यास देशाला तरून नेतृत्व मिळेल, देशाच्या विकासात हात भार लागेल.

भारत २०२० पर्यंत आर्थिक दृष्ट्या विकसित करण्यासाठी खालील उपाय योजना अवलंब केला पाहीजे.

१) ग्रामिण व शहरी भागात पायाभूत क्षेत्राचा विकास
२) पाणी व उर्जा यांचे संगत वितरण
३) शेती उद्योग व सेवा क्षेत्राचा समान विकास करणे
४) चांगल्या प्रकारची मुल्यप्रणाली, शिक्षण, सामाजिक व्यवस्था व आर्थिक विषमता कमी करणे
५) चांगल्या आरोग्याच्या सोई पुरविणे
६) शासन व्यवस्था पारदर्शक व भ्रष्टाचार मुक्त करणे
७) शुन्य गरिबी, शंभर टक्के साक्षरता
८) दहशतवादाला आळा घालण्यासाठी शाश्वत मार्गाचा अवलंब करून शांती प्रस्थापित करणे

भारतीय अर्थव्यवस्थेचे नियोजनाकरिता पाच भागात विभाजन करण्यात आलेले आहे.

१) कृषी व अन्न प्रक्रिया
२) शिक्षण आणि आरोग्य
३) माहीती व संपर्क तंत्रज्ञान
४) पायाभूत सुविधांचा विकास (ग्रामिण व शहरी विजनिर्मीती रस्तेवाहतूक इ.पायाभूत सुविधांचा समावेश केलेला आहे.)
५) अंतर्गत आणि आंतरराष्ट्रीय व्यापार

330

Scanned with CamScanner

VOL. IV, ISSUE III, OCT 15 IMPACT FACTOR 0.785(GIF) IMPACT FACTOR 1.315 (ISRA) ISSN 2277-8071
International Refereed, Peer Reviewed And Indexed Quarterly Journal In Arts, Commerce, Education & Social Sciences

मुक्त आर्थिक वातावरण आणि जागतिकीकरणाच्या काळात जागतिकीकरण म्हणजे आपल्या अर्थव्यवस्थेचे दूर जगाच्या अर्थव्यवस्थेशी जुळवून घेणे. या प्रक्रियेमुळे आपल्या अर्थव्यवस्थेवर इतर देशांच्या अर्थव्यवस्थेतील अनेक घटक सकारात्मक परिणाम करतात. तसेच त्यामुळे आपल्या समाजावर त्याच्या रचनेवर, मुल्यसंचेवर बऱ्यावाईट परिणाम होतो. हे लक्षात घ्यायला हवे. जागतिकीकरण म्हणजे मागणी आणि पुरवठा या बाजारपेठेतील मूळ घटकांची अर्थव्यवस्थेवर असलेली पकड. आणि म्हणूनच, जागतिकीकरणाच्या आपल्या अर्थव्यवस्थेत, नियमातील मुलभूत आणि अविरत असलेल्या क्षमता वाढविण्यासाठी उपयोग होईल. कारण अर्थव्यवस्थेचा काही विशिष्ट क्षेत्रात आपण इतर अर्थव्यवस्थांपेक्षा तुलनात्मकदृष्ट्या सरस आहोत, असे काही तज्ञांना वाटते. विशेषतः कृषी, उद्योग आणि सेवा या क्षेत्रात स्पर्धात्मक वातावरण ठेवणे आवश्यक आहे. मात्र, ही सारी तारेवरची कसरत करताना आपल्या देशातील गरिबातल्या गरिबाचे कल्याण आणि होणाऱ्या प्रत्येक आधुनिक संशोधनाचा लाभ तळागाळातल्या आम जनतेपर्यंत त्वरेने पोचविणे हे आपले मूळ उद्दिष्ट आहे. याची अंमलबजावणी ही व्हायलाच हवी. हे कुणीही विसरून चालणार नाही.

१) भारतीय अर्थव्यवस्थेची येत्या काही वर्षातील बदलणारे
२) सतत वृद्धिंगत होत जाणारी देशांतर्गत बाजारपेठ.
३) घरगुती बचतीमध्ये होणारी वाढ.
४) आपण स्वतःचा काही व्यवसाय करावा स्वयंरोजगार व मनोवृत्तीत होणारी वाढ.
५) अर्थव्यवस्थेत नेहमीच रूढ व मागणे होणाऱ्या वृद्धीविषयक अनेक नवनव्या आणि अनौपचारिक मार्गांनीही अर्थव्यवस्थेत होणारी वृद्धी.
६) अर्थव्यवस्थेतील उत्पादन आणि सेवाक्षेत्र एकाच वेळी होणारी वाढ.
७) आधुनिक तंत्रज्ञानाच्या आधारे शेती केल्यामुळे ग्रामीण अर्थव्यवस्थेत होणारे गुणात्मक बदल.
८) शिक्षणाच्या हमीसाठी असलेली योजना इतर कामकाजाही होणाऱ्या मोठ्या आर्थिक उलाढाली.
९) लघु आणि मध्यम स्वरूपाच्या कारखानदारीत होणारी मोठी वाढ, नवनवे उद्योग व्यवसाय सुरू करण्यात पारंपारिक व्यावसायिक नव्हे तर उच्चशिक्षित, तंत्रकुशल आणि व्यावसायिक दृष्टिकोन असलेल्या वर्गाचा पुढाकार.
१०) अर्थव्यवस्थापन, अर्थशास्त्री, त्यांची गुंतवणूक यांच्या होणारे क्रांतिकारी बदल.
११) उत्पादन, संशोधन, अर्थव्यवहारी, आर्थिक व्यवस्थापन, त्यांचे सुसूत्रीकरण या क्षेत्रात विस्तार घेणारे होणारी वाढ.

खनिजे म्हणजे लोह, ॲल्युमिनीयम, वेगवेगळ्या धातूंची संयुगे तसेच सिमेंट, वाहनउद्योगाचे क्षेत्र, सॉफ्टवेअर, संपर्क आणि दळणवळणाची साधने यांसारख्या इलेक्ट्रॉनिक्स उद्योगाशी संबंधित पण जिथे माणसाचे श्रम आणि कौशल्य यांची गरज आहे, अशी क्षेत्रे तसेच अन्नप्रक्रिया औषधनिर्माण या क्षेत्रांमध्ये भारताकडून जगाला मार्गदर्शक ठरू शकेल अशी कामगिरी.

कुठलेही राष्ट्र असो, त्याला भविष्याचा वेध घेणारे नेतृत्व असावेच लागते. अन्यथा, वाटचाल भरकटलेल्या जहाजासारखी त्या देशाची स्थिती असते. दिशाहीन आणि कणाहीन देशातील आम जनतेसमोर सुनिश्चित ध्येय ठेवून त्याच्या प्राप्तीसाठी सामान्य माणसात उत्सुकता करणे, प्रोत्साहित करणे हे भविष्यवेधी नेतृत्वाचे प्रमुख कार्य होय. आणि त्याच वाटेवर विद्यमान पंतप्रधान नरेंद्र मोदी चालत आहेत. त्यांच्या या योजनेमधूनच स्मार्ट सिटी ही योजना अस्तित्वात आली. त्याद्वारे ते भारताच्या उज्वल भविष्याचा वेध घेत आहेत. त्यांच्या या कार्यात डॉ. कलामांच्या विचारांचा व कार्याचा ठसा उमटलेला दिसून येतो.

२५ जून, २०१५ ला नवी दिल्ली येथे एका समारंभात पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी शहरांच्या सर्वांगीण विकासाकरीता तीन नवीन योजनांचा शुभारंभ केला. त्यामध्ये अमृत (Amrut - Atal Mission for Rejuvenation and Urban Transformation) स्मार्ट सिटी मिशन व सर्वांसाठी घर शहरी (Housing for All Urban) योजनांचा समावेश आहे. अमृत या योजनेअंतर्गत एक लाखापेक्षा लोकसंख्या असणाऱ्या ५०० हून अधिक शहरांना पेयजल योजना, सीवेज, स्थानीक वाहतूक आधारीत संरचनेचा विकास केला जाणार आहे. त्याचप्रमाणे डिजीटलायजेशन व वाई-फाई झोन वर देखील भर या योजनेतून देण्यात आला आहे. एक दशक पूर्वीची जवाहरलाल नेहरू नॅशनल अर्बन रिन्युअल मिशनच्या जागेवर आणलेल्या या योजने अंतर्गत पुढील ५ वर्षांमध्ये ५० हजार करोड खर्च केला जाणार आहे.

स्मार्ट सिटी परियोजनेअंतर्गत देशभरामध्ये १०० स्मार्ट शहरांचा विकास केला जाणार आहे. २०१५-१६ ते २०१९-२० या कालावधीत या योजनेकरिता ४८००० करोड खर्च केला जाईल. या योजनेअंतर्गत स्मार्ट शहरांना २४ तास वीज व पाण्याचा पुरवठा होईल; संपूर्ण शहरामध्ये वाई-फाई कनेक्शन राहील. प्रति २५०० लोकसंख्येवर एक नर्सरी शाळा आणि १.२५ लाख जनसंख्येवर एक महाविद्यालय राहील. योजनेअंतर्गत स्मार्ट सिटीकरीता पात्र असणाऱ्या शहरांची निवड दोन टप्प्यामध्ये स्पर्धा घेऊन करण्यात येईल. यामध्ये पहिल्या स्तरावरील प्रतिस्पर्धी राज्यस्तरावर होईल. त्यानंतर निवडीकरीता केंद्राच्या स्पर्धेसाठी शहरांना उतरावे लागेल. दोन्ही स्तरावरील परीक्षेकरीता मापदंडाचे निर्धारण सरकारने दिले आहे. प्रतिस्पर्धीमध्ये केलेल्या मानकांच्या आधारे सर्वाधिक गुण मिळविलेल्या २० शहरांना ही २०१५-१६ मध्ये स्मार्ट शहरांच्या विकासाकरीता केंद्राद्वारे राशी मिळेल असे ठरविण्यात आले होते. यामध्ये शौचालयाची सुविधा जे.एन.एन.आर.यु.एम. च्या अंतर्गत केलेले सुधार, नागरिकांद्वारे करांची वसुली, पारदर्शिता व लोकांच्या तक्रारींचे निवारण इत्यादीकरीता मिळणाऱ्या गुणांचा समावेश पहिल्या स्तरातील राज्य स्तरातील स्पर्धेमध्ये दिल्या जातील. दुसऱ्या स्तरातील मुल्यांकन पाच सूत्रांमध्ये वाटले आहे. स्मार्ट सिटी योजनेवर ५ वर्षात ४८,००० कोटी रुपये खर्च करण्याचे निर्धारीत केले आहे.

नविन सुरू झालेली हाऊसिंग फॉर ऑल (सर्वांसाठी घर) योजनेचा उद्देश शहरी भागातील पात्र लोकांकरीता स्वतःच्या घराची सुविधा उपलब्ध करणे होय. वर्ष २०२२ पर्यंत सगळ्या लोकांना निवारा उपलब्ध करून देण्याकरिता झोपडपट्टी मध्ये राहणाऱ्या लोकांकरिता व्याजात सूट तसेच सरकारी व खाजगी एजंसीच्या सहाय्याने कमी खर्चामध्ये घरांच्या निर्मितीवर विशेष लक्ष या योजनेअंतर्गत दिले जाईल. पुढील सात वर्षात या योजनेवर ३ लाख करोड रुपये खर्च करण्याचे निर्धारित केले आहे.

शहरांच्या विकासाच्या दृष्टीने उपयुक्त असलेल्या योजनांची सुरूवात करून शहरीकरण व शहरी विकासाला अत्यंत महत्व आहे. असे प्रधानमंत्री नरेंद्र मोदी यांनी सांगितले. या संदर्भात ते म्हणाले की भारताची ४० टक्के लोकसंख्या शहरामध्ये राहते किंवा उदरनिर्वाहाकरीता ते शहरावर अवलंबून आहेत. या लोकांचे राहणीमान सुधारण्याची आवश्यकता आहे. त्यांनी म्हटले की शहरीकरणावर काम २०-३० वर्षांपुर्वी चालू झाले असते तर आज स्थिती काही वेगळीच असती.

पहिल्या स्तरावरची राज्यस्तरीय स्पर्धा पार पडली असून त्यामध्ये महाराष्ट्रातील १० शहरे निवडण्यात आली. मुंबई, ठाणे, कल्याण, डोंबिवली, पुणे, पिंपरी चिंचवड, नाशिक, अमरावती, सोलापूर, नागपूर आणि औरंगाबाद या शहरांचा त्यात समावेश आहे.

निष्कर्ष

स्मार्ट शहरांच्या विकासामुळे शहरात राहणारी तसेच उदरनिर्वाहाकरीता शहरावर आधारलेल्या देशातील एकूण ४० टक्के लोकांचे राहणीमान तर सुधारेलच परंतु मुक्त आर्थिक वातावरण आणि जागतिकीकरणाच्या काळात जागतिकीकरण म्हणजेच आपल्या अर्थव्यवस्थेचे दूर जगाच्या अर्थव्यवस्थेशी जुळवून घेता येईल. व आपल्या आम जनतेला किमान सुरक्षित आणि सुखमय आयुष्य मिळेल व त्याचबरोबर उद्याच्या पिढ्या भविष्याबद्दलही मनात आश्वस्त होईल. तसेच डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलामांनी पाहिलेले स्वप्न पूर्ण होईल.

डॉ. कलाम यांनी आपल्या दुरदृष्टीतुन इंडिया २०२० ए व्हिजन फॉर दी न्यु मिलेनियम साकार केले. भारत देश समृद्धीकडे चालला आहे. विशेष वर्षात समृद्ध, विकासीत व प्रगत देशानिकट जाणार आहे. हे त्यांचे स्वप्न स्मार्ट सिटी योजनेतुन साकार होईल. व तीच खरी श्रद्धांजली त्या महामानवास भारताच्या मिसाईल मॅनला देता येईल.

संदर्भ ग्रंथ

१) व्हिजन २०२०, डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम
२) प्रतियोगीता दर्पण, जुलै, २०१५
३) प्रतियोगीता दर्पण, वार्षिकांक, २०१५
४) दै. देशोन्नती, लोकमत, द हितवाद, द हिंदू

330
Co-Ordinator, IQAC
Arts & Science Mahila Mahavidyalaya
Mehkar, Dist. Buldana